

Sygn. akt II UK 264/17

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 26 września 2018 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Jolanta Frańczak (przewodniczący)

SSN Bohdan Bieniek

SSN Romualda Spyt (sprawozdawca)

w sprawie z wniosku E. M.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi we W.
o rentę z tytułu niezdolności do pracy,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 26 września 2018 r.,
skargi kasacyjnej organu rentowego od wyroku Sądu Apelacyjnego [...] z dnia 11 stycznia 2017 r., sygn. akt III AUa [...],

oddala skargę kasacyjną.

UZASADNIENIE

Sąd Apelacyjny [...] wyrokiem z dnia 11 stycznia 2017 r. oddalił apelację Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału we W. od wyroku Sądu Okręgowego we W. z dnia 5 czerwca 2014 r. zmieniającego decyzję organu rentowego z dnia 20 sierpnia 2013 r. i przyznającego E. M. rentę z tytułu z tytułu całkowitej niezdolności do pracy od 1 lipca 2013 r.

W sprawie ustalono, że wnioskodawczyni w dniu 1 lipca 2013 r. złożyła wniosek o rentę z tytułu niezdolności do pracy. Lekarz orzecznik uznał, że jest ona niezdolna do pracy od dnia 11 lutego 2011 r. Organ rentowy zaskarżoną decyzją odmówił wnioskodawczyni prawa do renty, ponieważ nie wykazała w dziesięcioleciu przed złożeniem wniosku, czyli w okresie od 1 lipca 2003 r. do 30 czerwca 2013 r., 5 lat składkowych i nieskładkowych tylko 3 lata, 6 miesięcy i 10 dni. Natomiast w dziesięcioleciu przed powstaniem niezdolności do pracy, czyli w okresie 11 stycznia 2001 r. do 10 lutego 2011 r., wykazała jedynie 4 lata, 11 miesięcy i 26 dni okresów składkowych i nieskładkowych. Wnioskodawczyni legitymuje się 23 latami, 9 miesiącami i 4 dniami okresów składkowych wskazanych w art. 6 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2018 r., poz. 1270; dalej ustawa emerytalna).

Sąd Apelacyjny stwierdził, że data powstania niezdolności do pracy ustalona przez lekarza orzecznika i biegłych to 11 luty 2011 r. Jest to dzień przyjęcia wnioskodawczyni po raz pierwszy do szpitala. Na dziesięciolecie poprzedzające ten dzień do wymaganych 5 lat okresów składkowych i nieskładkowych brakuje wnioskodawczyni 4 dni. Sąd Apelacyjny uznał, że przy schorzeniu, na które zapadła wnioskodawczyni (SM), jej stan na 4 dni przed przyjęciem do szpitala nie był inny niż w dniu przyjęcia a data przyjęta przez lekarzy jest orientacyjna. Zatem uznał, że wnioskodawczyni spełnia warunek z art. 57 ust. 1 pkt 2 ustawy emerytalnej oraz warunek z art. 57 ust. 3 tej ustawy, gdyż w momencie powstania niezdolności do pracy pozostawała w zatrudnieniu w Powiatowym Urzędzie Pracy. Wnioskodawczyni od lutego 2011 r. była nieprzerwanie niezdolna do pracy, początkowo częściowo, a następnie - od dnia złożenia wniosku - całkowicie na stałe. W konsekwencji Sąd uznał, że wnioskodawczyni spełnia warunki do przyznania prawa do renty w oparciu o art. 57 i 58 ustawy emerytalnej.

Organ rentowy zaskarżył powyższy wyrok skargą kasacyjną, zarzucając naruszenie przepisów prawa materialnego, tj. art. 57 ust. 1 pkt 2 w związku z art. 58 ust. 1 pkt 5 ustawy emerytalnej, przez ich błędną wykładnię oraz niewłaściwe zastosowanie, konsekwencją czego było przyznanie Pani E. M. prawa do renty z tytułu całkowitej niezdolności do pracy od 1 lipca 2013 r. na stałe w sytuacji, gdy z zebranego w sprawie materiału dowodowego wynika, że

wnioskodawczynie nie spełniła warunków koniecznych do przyznania prawa do świadczenia wobec nieudokumentowania 5-letniego okresu składkowego i nieskładkowego w ostatnim dziesięcioleciu przypadającym przed dniem złożenia wniosku o rentę bądź przed dniem ustalonej przez lekarza orzecznika i biegłego neurologa daty powstania niezdolności do pracy. Skarżący zarzucił także naruszenie przepisów postępowania, które miało istotny wpływ na rozstrzygnięcie sprawy, tj. art. 477⁹ § 3¹ k.p.c., przez niezasadne utrzymanie w mocy wyroku Sądu pierwszej instancji zamiast jego uchylenia - wobec nieodrzczenia odwołania ze względu na niewyczerpanie przez wnioskodawczynię dwuinstancyjnego trybu postępowania przed organem rentowym z uwagi na niezłożenie w ustawowym terminie sprzeciwu do komisji lekarskiej, co uniemożliwia merytoryczną weryfikację orzeczenia lekarza orzecznika ZUS z dnia 29 lipca 2013 r.; art. 316 k.p.c. w związku z art. 382 k.p.c., przez nieuwzględnienie przez Sąd Apelacyjny całości materiału dowodowego zebranego w sprawie, z którego jednoznacznie wynikało, że wnioskodawczynie nie spełniała warunków niezbędnych do nabycia prawa do świadczenia i bezpodstawnym oparciu wyroku jedynie na ustaleniu, że skoro według lekarza orzecznika ZUS i biegłego neurologa za datę powstania niezdolności należy uznać 11 lutego 2011 r., a więc dzień przyjęcia wnioskodawczynie po raz pierwszy do szpitala, na którą to datę wnioskodawczynie brakuje 4 dni do 5-letniego okresu składkowego i nieskładkowego w ostatnim dziesięcioleciu przypadającym przed datą powstania niezdolności do pracy, to przy uwzględnieniu schorzenia, na który cierpi wnioskodawczynie, jej stan zdrowia na 4 dni przed przyjęciem do szpitala nie różnił się od stanu z dnia faktycznego przyjęcia do szpitala, co stoi w rażącej sprzeczności z opiniami biegłego z zakresu neurologii.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 477⁹ § 3¹ k.p.c., Sąd odrzuci odwołanie w sprawie o świadczenie z ubezpieczeń społecznych, do którego prawo jest uzależnione od stwierdzenia niezdolności do pracy lub niezdolności do samodzielnej egzystencji albo stwierdzenia stałego lub długotrwałego uszczerbku na zdrowiu, jeżeli podstawę

do wydania decyzji stanowi orzeczenie lekarza orzecznika Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, a osoba zainteresowana nie wniosła sprzeciwu od tego orzeczenia do komisji lekarskiej Zakładu Ubezpieczeń Społecznych i odwołanie jest oparte wyłącznie na zarzutach dotyczących tego orzeczenia. jest oparte wyłącznie na zarzutach dotyczących tego orzeczenia. Przepis ten dodano ustawą z dnia 20 kwietnia 2004 r. o zmianie ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. Nr 121, poz. 1264), którym zmieniono treść przepisu art. 477⁹ k.p.c., uzupełniając go o § 2¹, 3¹ i 3². Zharmonizowano w ten sposób przepisy o postępowaniu w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych z aktualną regulacją art. 14 ustawy emerytalnej, przewidującego ocenę przez lekarza orzecznika Zakładu Ubezpieczeń Społecznych m.in. niezdolności do pracy i ustalanie niezdolności do samodzielnej egzystencji oraz dającego uprawnienie do wniesienia sprzeciwu wobec orzeczenia lekarza orzecznika do komisji lekarskiej Zakładu.

W orzecznictwie Sądu Najwyższego nie budzi wątpliwości, że art. 477⁹ § 3¹ k.p.c. jest adresowany do sądu pierwszej instancji (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 18 listopada 2016 r. I UZ 42/16, LEX nr 2163325; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 24 czerwca 2015 r., II UK 268/14, OSNP 2017 nr 4, poz. 45). Sąd odwoławczy nie może więc przepisu tego naruszyć, gdyż go nie stosuje. Sąd drugiej instancji kontroluje prawidłowość postępowania przed sądem pierwszej instancji, w tym niezastosowania przez niego art. 477⁹ § 3¹ k.p.c., jednakże dla skutecznego podniesienia zarzutu niedokonania takiej kontroli konieczne jest powiązanie go ze stosownym przepisem dotyczącym postępowania apelacyjnego - art. 386 § 3 k.p.c. (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 17 marca 2011 r., I UK 332/10, LEX nr 811827). W konsekwencji postawiony przez skarżącego oparty jedynie na naruszeniu art. 477⁹ § 3¹ k.p.c. jest nieskuteczny. Przewidziane w art. 398¹³ § 1 k.p.c., związanie granicami podstaw kasacyjnych oznacza powinność Sądu Najwyższego merytorycznego rozpoznania jedynie tych zarzutów materialnoprawnych i procesowych, które zostały przytoczone przez skarżącego i są dopuszczalne w świetle art. 398³ k.p.c., a także niedopuszczalność poszukiwania i uwzględnienia przez Sąd Najwyższy z urzędu innych - występujących wprawdzie obiektywnie, lecz niewytkniętych przez

skarżącego - uchybień materialnoprawnych i procesowych, bez względu na ich ciężar i znaczenie dla wyniku rozpoznania skargi kasacyjnej (por. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 12 stycznia 2017 r., II UK 519/15, LEX nr 2209109; z dnia 12 stycznia 2017 r., I CSK 745/15, LEX nr 224040; z dnia 7 września 2016 r., IV CSK 728/15, LEX nr 2151444).

Chybiony jest również zarzut naruszenia przez Sąd drugiej instancji art. 316 k.p.c. w związku z art. 382 k.p.c., który uzasadniony został „nieuwzględnieniem przez Sąd Apelacyjny całości materiału dowodowego zebranego w sprawie”. Przedstawiona argumentacja nie wypełnia tej podstawy kasacyjnej. Zgodnie z art. 316 § 1 k.p.c., który ma zastosowanie również w postępowaniu odwoławczym przez odesłanie z art. 382 k.p.c., po zamknięciu rozprawy sąd wydaje wyrok, biorąc za podstawę stan rzeczy istniejący w chwili zamknięcia rozprawy; w szczególności zasądzeniu roszczenia nie stoi na przeszkodzie okoliczność, że stało się ono wymagalne w toku sprawy. Pojęcie „stan rzeczy” oznacza okoliczności faktyczne ustalone przed zamknięciem rozprawy oraz stan prawny, to jest obowiązujące przepisy, które mogą stanowić podstawę rozstrzygnięcia. O naruszeniu art. 316 § 1 k.p.c. można mówić wówczas, gdy sąd, wydając orzeczenie, nie uwzględnił między innymi zmiany stanu faktycznego zaistniałego w toku postępowania odwoławczego. Sąd Najwyższy wielokrotnie wskazywał, że jego zakresem nie jest objęte pominięcie przez sąd drugiej instancji przy ocenie żądania części materiału dowodowego (por. wyroki z dnia 5 września 2001 r., I CKN 179/99, OSNC 2002 nr 4, poz. 54; z dnia 13 grudnia 2006 r., II CSK 300/06, LEX nr 388845; z dnia 5 listopada 2009 r., II UK 102/09, LEX nr 574539; z dnia 28 kwietnia 2010 r., I UK 339/09, LEX nr 607444).

Z uzasadnienia tej podstawy kasacyjnej wynika, że skarżącemu chodzi o to, że Sąd drugiej instancji ustalił inną datę powstania niezdolności do pracy niż wynikająca z opinii biegłej (przesunął ją o 4 dni wstecz), tym samym - wbrew opinii biegłej - oparł ustalenie w tym zakresie na własnym przekonaniu. Ograniczenie samodzielności sądu w zakresie dokonywania ustaleń wymagających wiadomości specjalnych wynika z art. 278 § 1 k.p.c. Tego zaś przepisu skarżący nie powołał, co sprawia, że kwestia ta uchyla się spod kontroli Sądu Najwyższego

ze względu na związanie granicami podstaw kasacyjnych.

Skoro zarzuty naruszenia przepisów postępowania okazały się nieskuteczne i wobec wiążącej Sąd Najwyższy podstawy faktycznej zaskarżonego wyroku (art. 398¹³ § 2 k.p.c.) - w tym ustalenia daty powstania niezdolności do pracy – nie mają usprawiedliwionej podstawy zarzuty naruszenia prawa materialnego.

Mając na uwadze powyższe, Sąd Najwyższy na podstawie art. 398¹⁴ k.p.c. orzekł jak w sentencji.